

از شیوه های متداول برای رفع خستگی، استفاده از انواع معما است. این شیوه گر چه موجب ایجاد تنوع و رفع خستگی است اما برنامه های معارفی را دچار آفت سطحی و سبک بودن، کم محتوایی و جدی نبودن در نظر مخاطبان می کند. در این مرحله برای تقویت روحیه و رفع خستگی آنان و در عین حال دوری از عوارض فوق و ایجاد رفتارهای صحیح و شکل گیری خصلت های خوب اخلاقی و تربیتی شیوه های متنوعی وجود دارد تا ضمن ایجاد تنوع، برنامه های معارفی را، چه قرآنی و چه حدیثی در جان مخاطبان جای گیرد. لذا می توان آن ها را به صورت مهارتی درآورد و در قالب های جذاب ارائه کرد تا اثرات تربیتی خوبی را در دانش آموزان مشاهده نمود. برای رهایی از معماهای بی محتوا و تکراری می توان از انواع دیگر معماها استفاده کرد. این نوع معماها بنا بر فهم مخاطبان، منطقه آموزشی و . . . عبارت است از معماهای:

۱. مشکل
۲. قرآنی
۳. الفبایی
۴. شعری
۵. احکامی
۶. بی جواب
۷. دختران شایسته
۸. شهرها، استان ها و کشورها

تذکر: برخی از این انواع معماها به صورت پرسشی آمده است، دقت شود.

معماها سعی دارند سلسله افکار شما را در جهات مختلف پراکنده کنند. سعی کنید صریح باقی بمانید و فقط منطق را دنبال کنید. معماهای سخت یا مشکل می خواهند شما را به اشتباه بیندازند و این کار را از طریق حمله به شما با ارائه جزئیات از زوایای مختلف، انجام می دهند. مانند: «شما ساعت ها زندگی مرا اندازه می گیرید و من با تمام کردن خود به شما خدمت می کنم. من وقتی لاغرم سریع و هنگامی که چاق می شوم کند می شوم. باد دشمن من است» در پایان این معما اشاره مهمی به باد شده است. باد چه چیزی را بیشتر تهدید می کند؟ شما باید مغز خود را گسترش دهید تا به چیزهای کوچک و غیر منتظره برسید. جواب: شمع یا استفاده از حروف به عنوان متغیرهایی برای نام هایی مانند «عمو باب» باعث می شود روابط ساده، دشوار به نظر برسد. مانند: «A برادر B است. B برادر C است. C پدر D است. رابطه D و A نسبت به هم چگونه است؟ جواب: A عموی D است.»

۱. دو پدر و پسر: دو پدر و دو پسر هستند که می‌خواهیم سه عدد سیب را بین آنها تقسیم کنیم به طوری که به هر يك نفر يك سيب كامل برسد حال چگونه تقسیم کنیم. ج- يك پدر بزرگ، دوم پسرش و سوم نوه اش را داریم که پدر بزرگ و پسرش می‌شوند دو نفر و نوه پدر بزرگ هم يك نفر سه نفر ولی در شمارش می‌گوییم پدر بزرگ و پسرش، نوه پدر بزرگ و پدرش که به نظر چهار نفر می‌آیند.
۲. اختلاف بر پسر: يك پسر و يك دختر شیرخوار وجود دارد دو زن بر سر این پسر و دختر نزاع دارند. هر کدام می‌گویند پسر از من است و دختر از من نیست شما نزاع را حل کنید بر فرض امکانات آزمایش نیست. ج- دو پیمانۀ مساوی تهیه کرده و هر دو زن در پیمانۀ شیر بدوشند سپس آن دو پیمانۀ را وزن کنیم شیر هر کدام سنگین تر بود او مادر پسر است و هر کدام سبک تر بود او مادر دختر می‌شود چنانکه در آیه ۱۱ نساء می‌فرماید: لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ؛ پسر دو برابر دختر ارث می‌برد.
۳. دایی و خواهر زاده: دو مرد نسبت به هم، دایی و خواهر زاده اند. یعنی اولی دایی دومی و خواهر زاده اوست، دومی نیز دایی اولی و خواهر زاده وی می‌باشد. چطور چنین چیزی ممکن است؟ ج- هر چند که این نوع خویشاوندی به ندرت اتفاق می‌افتد، ولی غیر ممکن نیست: دو مرد را در نظر می‌گیریم که زنشان فوت کرده و هر کدام يك دختر دارند. اولی دختر دومی را به عقد خود در می‌آورد و دومی نیز دختر اولی را به زنی می‌گیرد و آن دو پدر زن یکدیگر و در عین حال داماد هم محسوب می‌شوند. هر کدام از آنها صاحب پسری می‌شوند. اگر کمی فکر کنیم، متوجه خواهیم شد که هر يك از این دو پسر نسبت به دیگری هم دایی محسوب می‌شوند و هم خواهر زاده.
۴. عمه و عمو: شخصی به عمه اش گفت: ای عمه عزیزم ایا می‌دانی که من عموی تو هستم! چگونه می‌شود شخصی عموی خودش باشد. ج- اگر دو نفر مثلاً علی و حسن با مادر دیگری ازدواج کند فرزند آن دو یعنی رضا و زهرا مثلاً اگر یکی پسر و دیگری دختر باشد آن که پسر است عموی دختر می‌شود و دختر عمه او خواهد بود.
۵. معمای کشتن مرغ: پادشاهی قصد داشت وزیرش را به قتل برساند به او گفت این مرغ را بگیر هرگونه که این مرغ را کشتی، من نیز تو را بدان گونه مجازات خواهم کرد شما فکر می‌کنید وزیر چگونه مرغ را کشت به طوری که پادشاه نتوانست او را مجازات کند. ج- وزیر سر مرغ را در دهانش کرد و آنرا خفه کرد.